

GORIŠKI LIST

LETO II. - ŠTEV. 2

GORICA 6. JANUARJA 1945.

CENA 1 LIRA

„Goriški list“ izide vsako sredo in soboto zjutraj. - Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi 47. Tel. Štev. 292 - Oglasi se zaračunavajo po ceniku

Spedizione in abbonamento postale 2° gruppo
Poštnina plačana v gotovini

Celoletna naročnina: 104.- lire, polletna 54.- lir. Plačati v naprej. Cena izvida v Ljubljani: 1,50 lire. - Račun pri Cassa di Risparmio Gorica

Kazen za terence

Lani smo na uvodnem mestu že v eni naših prvih številkih opozorili na skrajno škodljivo vlogo, ki jo imajo na deželi lakozverni terenci, to se pravi krajevni zaupniki komunističnih tolp, po domače povedano oveduhi in denuncijanti, teki, ki naše pošlene podčelške ljudi ovajajo komunistom v gozd, da jih li prihajajo po noči moril in odvajal v gozd ali pa vsaj ropal. Povedali smo tudi iz kakšnih vrst so li terenci rekrutirajo, namreč iz onih, ki so bili vedno na strani sovražnikov slovenskega naroda in slovenskega ljudstva, kadar je šlo za prave narodne koristi. Pod svojisko činastijo so li ljudje evajali Slovence italijanskim savezskim oblastem, v Jugoslaviji pa vesesrbskim centralističnim nasilnikom, obojni bratci, vredni drug drugega, so sedaj v komunističnem taboru ali so vsaj na strani teh s svojimi simpatijami in s svojim podtalnim, zahrbtnim delovanjem.

Po večini so to vaški magnati, vsaka vas ima vsaj enega takega, vedno osovraženi od ljudstva in sami njegovi sovražniki ali pa so kakšni mešetarji in podobne eksistence, ki upajo, da si bodo po komunistični zmagi delili zemljo in blago in hiše v Gorici, v Ljubljani, v Trstu. Osebnost so boljzljivi in vojni udobja; zato jih seveda nič kaj ne mika ili v gozd med svoje prijatelje komunistične toljovaje; najraje še igrajo dvojno vlogo. Kadar pridejo v vas Nemci ali domobranci, naredo nedolžen obraz, potem pa skrbno pazijo, kdo je s temi vojniki kolček prijazen, da ga drugi dan naznanijo komunistom. Seveda so tudi osebno maščevalni in kdor je prej, v mirnem času takega sedanjega terenca le grdo pogledal, se sedaj nad njim krvavo maščujejo. Te misli in resnice smo sicer že lani v enem naših uvodnikov navedli, nič ne de, ako jih sedaj še enkrat. Enega takega terenca smo opisali v naši predzadnji številki: mož je dal komunistom vse, pridno jih je tudi obveščal, toda komunistom sedaj manjka vojakov, to se pravi banditov in so hoteli mobilizirati, še njega, toda mož se je uprl, češ; da se ne umakne s svojega udobja. To priznava komunisti sami v svojih glasilih in so najbrže tega moža že likvidirali.

Ta mož je živel sicer na Dolenjskem, toda nečisto takih terencev živi tudi na Goriškem in vse čaka ali pa jih že dosega enaka usoda. Kazen, ki smo jo lani napovedovali za terence, je prišla, toda najprej z ene strani, od koder nismo niti sami pričakovali, namreč od komunističnih band samih.

Terenci, ki so na Kranjskem dobre tri leta, na Goriškem pa več kot leto dni strahovali in pomagali preganjati nedolžno, toda narodno zavedno ljudstvo, so sedaj v smrtnem strahu. Komunisti so izropali že vse nasprotno jim ljudstvo, kolikor ga niso porobili, le terence so dosedaj pustili na miru, pustili so jim živino in vse pridelke, vse blago. Toda komunisti so se menda naveličali jesli samo neslan in nezabeljeni krompir ker skrivaj po gozdovih in ker pri nasprotnikih, pri gladujočem ljudstvu nimajo kaj vzeti, ker nič nimajo, ropajo

AMERIŠKA PROTIOFENZIVA V BELGIJI

Srditi boji v vsej Belgiji - Zavrtnjeni napadi Angloamerikancev - Nemški napadi v Posarju in v Vogezih - Slab uspeh angloške ofenzive pri Ravenni - Unjčenje tolpe v Slavoniji - Neuspehi holiševikov pri Budimpešti in na Slovaškem

Iz nemških vojnih poročil posnemamo:

Pričakovana sovražnikova proti ofenziva na severu se razvija v polnem teku med Stavelotom in Marscho, samo da bi razbremenila čele, ki so pod močnim nemškim pritisikom okrog Bastogne. Bitka pri Bastognu traja neprestano dalje med stalnim valovanjem borb. Amerikanci so poskušali nemško fronto sliniti zahodno od Bastogne in sicer kar s štirimi oklepniškimi in štirimi pehotnimi divizijami. Pridobili so le malo ozemlja, pri tem pa so izgubili okoli stoštrideset oklepnikov. V tej zimski bitki na zahodu so Angloamerikanci izgubili nad štiristo lopov, tisočdvesto trideset oklepnikov, Nemci so zajeli okoli štirindvajset tisoč vojakov, skupne izgube nemških nasprotnikov pa znašajo okoli petdeset tisoč mož. Tudi v Posarju, kakor v Vogezih se boji ugodno razvijajo za Nemce, ki stalno napadajo.

Mesti Lütlich in Antwerpen sta stalno pod nemškim daljnometnim ognjem, s katerim hočejo Nemci zavirati nadaljnji izgubili nad štiristo lopov, tisočdvesto trideset oklepnikov, Nemci so zajeli okoli štirindvajset tisoč vojakov, skupne izgube nemških nasprotnikov pa znašajo okoli petdeset tisoč mož. Tudi v Posarju, kakor v Vogezih se boji ugodno razvijajo za Nemce, ki stalno napadajo.

V srednji Italiji je 8. angleška armada poskušala na več krajih z napadi, pri Ravenni pa je pričela z ofenzivo. Na nekaterih mestih, kjer se je Angležem posrečilo udreti v prednje nemške črte, še vedno trajajo hude borbe.

V Slavoniji so blizu Virovitice vrgli združeni Hrvatje in Kozaki komunistične tolpe iz njihovih postojank, jim prizadejale visoke izgube in jim zaplenile mnogo orožja.

Na Madžarskem boljševiki noč in dan napadajo Budimpešto z vzhoda in sedaj tudi s severa. Na ozemlju okrog Budimpešte so

sedaj tam, kjer je še vsega dosti, to je pri svojih terencih. Da še več: tudi pobijajo jih in razglašajo za »kulake«, to je veleposelnike (ruski boljševiški izraz) da si so po večini le boljše kmetje, gostilničarji in podobni. Komunisti se jih hočejo sedaj znebiti. Nekateri mlajše terence pa komunisti zaradi pomanjkanja svojih ljudi sedaj mobilizirajo - do sedaj jih namreč niso, ker so jih polrebovali kot vaške ovaduhe in opazovalce.

Terenci dobro vedo, kaj pomenja to: komunistična mobilizacija, saj so spravili v slično nesrečo že mnogo prisilnih mobilizirancev, ki morajo proti svoji volji služiti v komunističnih tolpah. To pomenja gladovanje, prezebovanje, za vsako najmanjšo neposlušnost smrtna obsodba in povrh tega pa še prav gotova nemška ali domobranska kroglica, ki jih čaka, ako tudi uidejo komunistični smrtni obsodbi.

Zato terenci sedaj beže na vse

posegle v boj močne jate vojnih letal. Nemški letalci so z bombami in z zračnim obstreljevanjem onemogočili za borbo 34 oklepnikov ter uničili nad petsto sovražnih letal.

Na južnem Slovaškem so boljševiki večkrat toda popolnoma brezuspešno skušali prodreti nemško bojno črto. Na vzhodnem Slovaškem in v Latviji pa je nastal začasen bojni premor.

Severno-ameriški in angleški teroristični letalci so bombardirali te dni predvsem stanovanjske predele v vzhodni Nemčiji, dalje Nürnberg, kjer je bilo posebno mnogo žrtev med civilnim prebivalstvom. Nešteli kulturni spomeniki so prav tako postali žrtve nesmiselnega uničevalnega

srda. Dalje so Angleži z velikimi letali napadli mesta v južnozahodni Nemčiji, lahka bojna letala pa so napadla nemško prestolnico. Dalje so angloameriški teroristični letalci napadli ozemlje ob Reni in Maini ter mesto Fulda, kjer je ponovno nastala velika škoda.

Povračilni ogenj nad ozemlje velikega Londona se neprestano nadaljuje. Meseca decembra so Anglo-Amerikanci izgubili na zahodni fronti in v Nemčiji skupno 1379 letal, med temi 410 širimotornih bombnikov. Nemška mornarica pa je v mesecu decembru potopila za 163 tisoč brullo-registrskih ton sovražnega ladjevja, poleg tega pa 16 rušilcev in spremnih bojnih ladij.

Nadškof dr. Josip Ujčić umorjen

Po še ne potrjenih vesteh iz Bečkereka so boljševiki ubili v Belgradu tamkajšnjega katoliškega nadškofa msgr. dr. Josipa Ujčića.

Ako je ta vest resnična, moramo obžalovati vsi smrt velikega našega moža in učenjaka ter človeka svetniškega življenja. Dr. Josip Ujčić je bil po rodu Istran, ter je že v zgodnji mladosti kazal veliko nadarjenost zlasti za jezike. Še mlad je govoril gladko poleg svojega rodnega hrvatskega jezika tudi slovenski, italijanski, nemški in celo čičarski jezik, torej vse jezike, ki so bili v običaju v Istri. Že v gimnaziji se je naučil gladko latinskega in grškega jezika, pri poznejšem študiju pa he-

brejskega in aramejskega jezika. Že kot mlad duhovnik je bil poklican za tajnika nekaterim istrskim škofom, bil tudi profesor v Gorici, bil je dvorni kaplan na Dunaju, docent moralke na tamkajšnji teološki fakulteti. Med tem časom se je naučil vseh glavnih evropskih jezikov ter je bil tako nekakšen poliglot, poznavalec vseh jezikov. Moža tako velike izobrazbe je po svoji ustanovitvi leta 1919. poklicala na stolico moralke in cerkvene zgodovine teološka fakulteta ljubljanske univerze, kjer je predaval dolgo vrsto let. Ko je bila izpraznjena nadškofijska stolica v Belgradu je prevzel to težko in odgovorno nalogo. V vsej bivši Jugoslaviji in tudi na Primorskem je dr. Ujčić užival velik ugled in priljubljenost.

Umorjen je bil z motivacijo, da je bil kot »član katoliške 5. kolone nasprotnik osvoboditve jugoslovanskega proletarjata.«

Poljska, novo jabolko nesoglasja

Lubljinska poljska vlada sovjetov je odvzela pravico državljanstva predstavnikom nekommunistične večine Poljakov v Londonu, Sosnrowskemu, Raczkiewiczu, Kwapinskemu, Arciszewskemu in Mikolajczykju.

Moskva tako rekoč ignorira londonsko poljsko vlado. Celo Mikolajczyk, ki so ga na vse načine vabili, naj vstopi v lublinsko vlado, je deležen od Moskve skrajnega nezaupanja. V Londonu in Washingtonu smatrajo, da je položaj skrajno zaostren.

V Londonu nihče ne misli na to, da bi se poljski vladi odvzela

Vesti iz vsega sveta

ODMEV FUEHRERJEVEGA GOVORA

Führerjev novoletni govor je imel velik odmev po vsem svetu. Vodilno zavezniško časopisje objavlja odstavke iz govora s pripombami in razlagi. Vse razlage pa izzvene v ugotovitvah, da Nemčija še ni na tleh in da bi bilo zlasti zmotno misliti, da bo poraz Nemčije prišel zaradi zloma njene notranje fronte. »Daily Herald« označuje govor kot pretehtan in pameten, ter priporoča Angležem, da ga premisslujejo.

GRŠKA VLADA GENERALA PLASTIRASA

V ponedeljek je dal grški regent nadškof Damaskinos poziv za premirje, katerega učinek ni bil popoln, ker se je ravno istočasno raznesla novica, da so partizani vzeli talce iz družin, ki so znane po prijateljskem razpoloženju do Anglije. Pogajanja za premirje so se zato ustavila. Damaskinos je dal mandat za sestavo vlade generalu Plastirasu, ki je v sredo zvečer sestavil nov kabinet. Ministri so zvečine neznane osebnosti. Zunanji minister Sofianopoulis je baje hud nasprotnik bivšega ministrskega predsednika Papandreu. Med tem se boji nadaljujejo. »Exchange« poroča, da Plastiras ni nič kaj simpatično gledan od vodstva »Hellas«. Plastiras je izjavil, da je skupina anarhističnih elementov privedla Grčijo na rob prepada.

Britanske čete so očistile južno polovico mesta Atene in prodirajo sedaj proti severu. Reuter poroča, da je bil ubit v Grčiji zastopnik »Unrra« Shephard.

NOVA ŠVICARSKA VLADA

se je sestavila v četrtek. Posebnih sprememb ni. Zunanje zadeve je prevzel poslanec Petitpierre kot naslednik odstopivšega Pilet-Golaza, ki se je umaknil zaradi sovjetske odklonitve diplomatskih odnošajev. V vladi sta tudi dva bivša švicarska zvezna predsednika Etter in Celio. Sedanji predsednik Steiger je tudi član komisije za zunanje zadeve. Za težke čase si je Švica postavila na čelo vlado, polno močnih osebnosti.

pravica predstavljati poljski narod. Ravno tako je na tiskovni konferenci v ponedeljek ameriški zunanji minister Stettinius izjavil, da Združene Države še naprej priznavajo poljsko begunsko vlado v Londonu.

Vsekakor je v tem pogledu prišlo do nesoglasja med Angloamerikanci in boljševiki, ki utegne imeti najmanj takšne posledice, kakor revolucija v Grčiji. »Washington Post« že dolže nesoglasja zaradi Poljske, češ da so kriva, da zaradi pomanjkanja enotnosti med zavezniki Nemci dvigajo glavo.

Zapiski

„Osservatore Romano“ obsoja „levičarske kristijane“

Reuter poroča iz Rima, da je vaticansko uradno glasilo „Osservatore Romano“ obsodilo gibanje tako imenovanih „levičarskih kristijanov“.

„Osservatore“ pravi dobesedno: „Načela in težnje tega gibanja so nezdružljiva z naukom Cerkev“. „Levičarski kristijani“ so imenovali sami sebe tudi „katoliški komunisti“, kar so opustili po nekem opominu, ki jim je bil na diskreten način sporočen.

„Osservatore“ povdarja tudi, da ima pooblastilo izjaviti, da voditelji levičarski kristijanov nimajo pravice govoriti v imenu katoliške ideje med katoliškim ljudstvom.

Pot Brazilije

Brazilski poslanik v Lizboni je na nekem banketu govoril o smericah brazilske politike. Izjavil je, da Brazilija ne bo dovolila, da bi jo katera koli druga država prisilila v odvisnost. Četudi bi bila ta država zavezniška. Brazilija neče na noben način zapustiti svoje poti, ki je v tem, da nadaljuje izročila in ohrani dediščino, ki jo je prejela od svoje matične države Portugalske. (Amsterdam, D. N. B.)

Komunisti na Cipru

Londonski dopisnik švicarskega časopisa „Tat“ poroča, da se opaža naraščanje komunistične propagande na Cipru. Angleške oblasti se boje, da se nemiri, ki divjajo v Grčiji razširjajo tudi na Ciper, kjer je kominterna že krepko razpredla svoje mreže. 13. decembra so se na vsem Cipru pojavili letaki proti angleškemu imperializmu, ki si hoče podjarmiti Grčijo. Komunisti propagirajo zedinjenje Cibra z Grčijo.

Nova boljševidna taktika v Franciji

Voditelj francoski komunistov Thorez in njegov sodelavec Duclos sta proglasila tako imenovani „nacionalni komunizem“, kakor poročajo madridski časopisi. Na te limance nameravata Duclos in Thorez loviti pristaše socialističnih skupin in levičarskih katoličanov. Od socializmov so že pripravljene sodelovati Auriol, Le Trocquer, Laurent. Ta „nacionalni komunizem“ naj bi bil nasprotje „internacionalnemu komunizmu“, ki ga predstavljajo Marty, Mercier. S to novo taktiko misli Thorez zmanjšati razočaranje, ki ga je Franciji prineslo divjanje komunističnih partizanov, za kar naj bi bili odgovorni „internacionalni komunisti“.

DEJSTVA IN UGOTOVITVE

Fu Brigata Triestina

»Brigata triestina«, »najodličnejša« in prva italijanska brigada v sestavi NOV je prenehala delovati. Tam nekje na Banjšcah jo je dobila temeljito po glavi. Dva voza zaplenjenega orožja, nad 80 partizanov mrtvih, veliko ujetih, ostali so se razbežali in poskrili.

Pri tej priliki je bil ubit zloglasni komunistični obveščevalc iz Brd, Furlan, s partijskim imenom Dušan.

Vse to je doživela Brigata triestina pod novo zastavo, ki je bila dar komunistične Zveze slovenske mladine: rdeče — belo — zelena z rdečo zvezdo. »simbolom sprave in miru med narodi.« Nič ni pomagala vsa italijansko-slovenska komunistična povezanost, katero samo »švabobranci« izdajalsko preprečujejo. Val razkroja je šel tudi čez njo. Zdaj Brigate triestine ni več.

Fu Brigata triestina...

Kdo odloča pri partizanih

V brošuri »O organizacijah in kadrovske vprašanja naše Partije«, ki jo je izdal Centralni Komitet komunistične Partije Slovenije šele preteklega oktobra t. j. po sporazumu Tito-Šubašič, ko so komunisti na ves glas oznanjali svetu, da Narodno Osvobodilna Vojska ni zgolj strankarska obojena formacija, ampak splošna narodna vojska, ki je nastala radi spontane volje ljudskih množic, piše sledeče:

Čilenski škofje o komunizmu

Španska agencija EFE poroča iz Santiaga, da so čilenski škofje o priliki požitve stikov republike Čile s Sovjetsko Rusijo izdali pastirsko pismo, v katerem so med drugim zapisali: Noben katoličan ne sme sodelovati s komunizmom na nobenem področju!

Sovjeti zahtevajo povečanje dobav iz Amerike in USA

„Morgen Tidningen“ poroča iz Londona, da je sovjetska vlada zahtevala povečanje pošiljk orožja, opreme in materijala, ki prihaja iz Anglije in USA. V ta namen je angleška vlada stopila že v stike s turško, da se izpolni prost prehod skozi Dardanele. Vprašanje povečanja dobav označujejo londonski krogi kot zelo pereče in neodložljivo.

»V brigadi odgovarja za delo partijske organizacije pomočnik politkomisarja, ki ima funkcijo brigadnega sekretarja. V brigadi ni formiran niti partijski biro niti komitet. Pri brigadnem štabu sta formirani dve celici, celica ožjega štaba, ki je sestavljena: iz komandanta, namestnika komandanta, politkomisarja, pomočnika politkomisarja, načelnika štaba, šefa obveščevalnega centra, intendant brigade, referenta sanitete itd., seveda v kolikor so člani Partije. V drugo celico pri štabu brigade spadajo vsi ostali funkcionarji, razen oddelkov ter vse osebe širšega štaba. Poleg teh dveh celic so še posebne celice v specialnih edinicah, ki so tako v bataljonu podrejene direktno štabu. Za pravilno delo vseh teh celic tudi odgovarja brigadni sekretar Partije.«

»V diviziji vodi partijsko organizacijo divizijski partijski komitet, ki ga sestavljajo: vsi brigadni sekretarji in politkomisar divizije. Eden od brigadnih sekretarjev je obenem sekretar Divizijskega komiteta. Divizijski Komitet odgovarja za svoje delo direktno Centralnemu Komitetu. Pri štabu divizije se nahajajo partijske celice in sicer: celica ožjega štaba, celica širšega štaba. Celica širšega štaba je z ozirom na število odsekov razdeljena na grupe in ima celični biro. Poleg tega so neposredno podrejeni Divizijskemu partijskemu Komitetu bataljonski partijski biroji pri specialnih edinicah divizije.«

Tudi to je oportunistem

V »Partizanskem dnevniku« štev. 316. je bil priobčen sledeči članek:

»Nekoč pa so Nemci vdrl v vas in zagrozili, da jo bodo uničili, če jih bodo partizani v njej napadli. Tedaj je nekaterim ljudem izplahnela tista živa in goreča ljubezen do svobode, ki človeka goni, da zanjo žrtvuje vse. Dvignili so svoj glas: Partizani ne streljajte na Nemce v naši vasi, sicer nam bodo vse požgali. Napadajte jih kje drugje. — In s to mislijo so zastupili tudi ostale ljudi ter celo najboljše med njimi, da še Narodno Osvobodilni Odbor je nasledel tej misli in se pridružil tistim ljudem, ki bi sicer radi imeli svobodo, a Nemce naj bi partizani napadli v drugih vaseh in ne tu. Ta-

ko je postala ta najboljša vas oportunistična, čeprav je nekoč slovela kot ena najvažnejših in ena najboljših.«

»Kaj so s tem dosegli? Odpovedali so se začetni poti in opustili so borbo za svobodo. Pozabili so na vse dajatve, na vse svoje delo, na svoje žrtve, pozabili so na žrtvovano dragoceno kri svojih vaščanov. Zatajili so vse svoje ideale, a predvsem to zavest, da gradijo sebi in svojim otrokom dom in srečno življenje v svoji vasi in v svobodni domovini. Opustili so misel v to, da bi njihova občina živela tako, kakor bi si vaščani sami želeli in hočejo poslej voditi svojo usodo prav v ono smer, proti kateri so se

doslej borili. Sedaj so sprejeli svoj korak na tisto pot, po kateri jih je vodil italijanski fašizem in po kateri jih hoče voditi tudi nemški okupator. Prav to so hoteli doseči Nemci, da bi imeli v tej vasi mir pred partizani, da bi imeli podporo teh ljudi v vasi, ki Nemce sicer tako sovražijo.«

»In kam bi to pripeljalo? To je pot oportunistične, komunistične sredinstva in navadno naposled tudi pot v narodno izdajstvo.«

Slovenski kmet, zapomni si: Če prosiš partizane, naj ne streljajo na Nemce iz tvojih hiš, je to oportunistem, komunistom in pot v narodno izdajstvo!

Iz razprave pisatelja Karla Čapka

ZAKAJ NISEM KOMUNIST?

Globoko bi spoštoval komunizem, ko bi ta prišel k delavcu in mu odkrito in možato rekel: »Od tebe zahtevam nekaj, toda ničesar ti ne obljubljam; od tebe zahtevam, da tudi pri meni ostaneš stvar, edinica, gradivo, kakor si stvar in gradivo v tovarni. Toda nekoč, ko se vse spremeni, boš ostal še zmerom to, kar si zdaj; morda ti bo bolje, morda slabše, tega ti ne morem jamčiti. Svetovni red tebi ne bo milosten, niti bolj ljubezniv, bo pa bolj pravičen.«

Krmljenje bednega človeka z obljubami, je ropanje revežev. Morda bo revežu življenje slajše, če mu kdo obljublja zlate gore, toda v praksi je še danes kakor pred sto leti boljši vrabec v roki kakor golob na strehi vladne palače. Boljši je tudi ogenj v peči, kakor rdeči petelin na strelah palač, ki pa jih je pri nas dosti manj, kakor pa misli človek, ki mu namesto bistrih oči nudijo — razredno zavest. Agitatorji navadno trdijo, da revež ničesar nima žrtvovati in ničesar izgubiti. Narobe je res: kar koli se zgoti, siromaki zmerom in povsod izgubijo največ, zakaj ako izgubijo samo nekaj, je to več kot potrebni vsakdanji kruh. S skorjo kruha bednega človeka nihče ne sme delati eksperimentov! Še nobena revolucija se ni izvedla na hrbtih malega števila ljudi, temveč na hrbtih največjega števila. Naj bo vojna, naj bo valutna kriza, naj bi bilo kar koli, zmerom so zlasti prizadeti siromašni ljudje; meje iz dna

revščine sploh ni. Zmerom so trnele le hiše revežev in ne bogatašev; pretresite svet, pojdite in pogledajte, koga je zasulo!

Prav malo ljudi sem srečal, ki ne bi zaslužili vsaj malo odrešenja in tudi malo taktik, katere bi mogel strogi Gospod zasuti z ognjem in zveplom. Na svetu je dosti več omejitve kakor resničnega zla; toda je tudi toliko simpatije in zaupanja, zvestobe in dobre volje, da ni mogoče tega človeštva kar tako preprosto obsoditi v pogubo. Ne verujem v popolnost niti današnjega niti bodočega človeka. Svet ne bo postal raj niti z revolucijo, niti ne z uničenjem človeškega rodu. Vendar če bi mogli zbrati vse dobro, kar tiči v nas, grešnih ljudeh, verujem, da bi mogli s tem postaviti mnogo lepši svet, kakršen je sedanj. Rekl boste nemara, da je to sentimentalno človekoljubje; kaj hočete, spadamo pač med »idijote«, ker ljubijo človeka prav zato, ker je človek.

JUGOSLOVANSKI REGENTSKI SVET?

To nepotrjenih vesteh naj bi kralj Peter imenoval regentski svet iz treh zastavnikov Slovencev, Hrvatov in Srbov. Regentski svet naj bi potem dal Titu mandat za sestavo nove vlade.

Reuter naknadno poroča, da je ta načrt propadel in da je prišel v London minister Knežević, zastopnik Mihajloviča, da se porazgovori s kraljem.

Dr. Joža Lovrenčič:

ZGODOVINA SLOVENSKE BESEDE V POSOČJU

Sedem let je steklo bilo,
ki Marije tle ni blo,
smo žalval in klical milo:
Dajte nam spet Troštarco!
Rovmarji so gor hodili
polni solz v svojih očeh,
in Marijo so prosili:
Pridi Mati spet na Breg!

Vslišana je vaša želja,
o Marianski rovmarji!
Dans je dan našga veselja,
dans k Mariji vse kriči:
Oh, ti naša ljuba Mati,
bod ti naše upanje!
Tvoji očemo ostati,
dokler duh v' nas še je.

Pros za nas ljuba Devica,
pros za vse dobrotnike!
Naj občuti tud Gorica
moč, ki v tvoji prošnji jel

Leta 1828 je izdal Stanič drobno knjižico »Cesar ino prelat«, ki je prevod znane Bürgerjeve romance »Der Abt von St. Gallen«, in ji dodal še svojo pesem »Rožec na grob Marjane D., ktera je v jeseni 1820 vmerla«. Marjanica Durjava je bila Staničeva pridna učenka v Ročinju in je umrla v svojem 18. letu. Spomnil se je v pesmi, kakor prej na Banjšcah »deklice, katera je v šolo hodila«, ali pastirice, ki je bila v Lokavcu doma...

Poleg nekaterih manjših zbirk pesmi, v katerih je priobčil slovenske in svoje nemške, namenjene študentom, naj omenim tudi njegovo prozo »Kratke povesti s podobami, poslovenjene iz nemških bukvic monakovskega društva zoper mučenje živali« itd., obsegajoče 24 strani. Izdala jih je po njem ustanovljena goriška Družba zoper trpinčenje živali leta 1845 in so bile v 1400 izvodih priložene tudi »Novicam«.

Stanič je po tem društvu zoper trpinčenje živali zaslovel tudi v svetu: bil je v zvezi z enakim društvom v Monakovem, odkoder je prišel tudi slikar Gail, da je ustanovitelj goriškega društva portretiral. Njegovo sliko so imeli v podobnem društvu tudi v Parizu.

Še bolj ko živali so se pa smilili Staniču gluhonemi, za katere se je v svojih goriških letih zanimal in jim končno 1843 ustanovil zavod —

gluhonemnico. Iz njegovega nemškega spisa »Die Wallfahrt der Taubstummen auf den Heiligen Berg bei Goerz« iz l. 1844 vidimo, kako se je ves posvetil tem revežem in kako je znal z njimi ravnavati. O tem njegovem delu v gluhonemnici govori še poročilo: »Gefühle einiger Taubstummen vorgetragen bei Gelegenheit der am 9. Sept. 1844... abgehaltenen Prüfung der Taubstummen«.

Nič manjše ljubezni ni izkazoval goriškemu dijaštvu, ki je rado zahajalo k njemu in ga je med letom in o počitnicah celo vozil na razne sprehode in izlete ter ga učil in navduševal za vse dobro in lepo in tudi za slovenski jezik in slovensko knjigo.

S svojimi 12 slovenskimi knjigami in knjižicami je pokazal, da bi rad dvignil izobrazbo svojega naroda. Iz predgovorov in zagovorov njegovih moremo sklepati, da je hotel v Gorici ustanoviti nekako družbo, ki naj bi redno izdajala potrebne slovenske knjige. O tem se je nemara razgovarjal tudi z Antonom Martinom Slomškom, ko ga je bil prišel iz Celovca obiskat in sta pomala tudi v Oglej. Ker ni prišlo do take književne družbe, je pa začel sam — s prvo slovensko knjigarno v Gorici, ki jo je imel v svojem stanovanju.

(Dalje.)

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

† ŽUPNIK TONE PISK

Tri mesece smo trepetali za njegovo življenje in upali, da mu bo morda vendarle prizanešeno. Bridko smo se varali: OF ne pozna v svojem besnem sovraštvu do vsega, kar je božje in narodno, nobenega usmiljenja in prizanašanja. OF pozna samo eden cilj: brezbožni in prof. narodni komunizem, in kdor se temu čaju postavi proti, mora pasti, pa naj bo drugače najboljši človek in najboljši Slovenec. Tako je moral pasti tudi č. g. Tone Pisk, župnik v pokoji. To smo zvedeli iz zanesljivega vira: že pred tremi meseci, kmalu potem ko so ga odpeljali, je bil umorjen v Zgornji Tribuši. Njegovi morilci so skušali zločin prikriti, ker so se bali ljudske jeze in maščevanja. Danes resnice ni mogoče več prikrijevati: gospoda Toneta ni več med nami! Umorili so ga kot zločinca, razbojnika, narodnega izdajalca, njega, ki je v celnem svojem življenju imel eno samo veliko ljubezen - do svojega nesrečnega naroda, njega, ki ni iskal svojih koristi nikdar, temveč je živel, trpel, delal in se mučil samo za svoje ljudstvo. Ta veliki sin slovenskega naroda je postal nenadoma v očeh zločinske OF izvržek našega ljudstva in je kot tak zaslužil poniževalno in sramotno smrt.

Zaluje ves slovenski narod, ker je spel zgubil enega svojih najboljših duhovnikov! Zaluje zlasti goriška nadškofija, posebno še vsa Kanalska, ki ga je imela dolgo vrsto let v svoji sredini ga poznala kot dobrega, zavednega slovenskega duhovnika! Bil je pokojni g. Tone med prvimi duhovniki na Goriškem, ki so spoznali strup, ki se skriva pod lepo in mikavno lupino OF. Vedel je dobro, da je OF na svojem dnu komunistična in brezbožna. Vedel je dobro, da je komunizem največje zlo naše dobe, ki so ga obsodili papeži in vsi naši škofje. Vedel je dobro, da katoliška duhovnik ne sme molčati, ko vidi, kako se komunizem širi med vernike pod različnimi prefrvezami in oblikami: Katoliški slovenski duhovnik ne sme mirno stati ob strani in gledati, kako mu satan seje med pšenico ljuljko verske brezbriznosti, ki se bo prej ali slej razrasla v sovraštvo do vere; katoliški slovenski duhovnik ne sme biti bojazljivec, ki skuša svoj strah opravičiti z evanglijem v roki, češ da bi bilo »profi ljubezni do bližnjega«, da bi ne bilo »modro in pametno«, da bi »odbil tega in onega«, ako bi energično nastopil proti zapeljiv-

cem duš in ljudstvo obvaroval pred njimi. Vsega tega se je pokojni g. Tone dobro zavedal in zato ni hotel biti »mutasli pes«, temveč je ob vsaki priliki svaril in opominjal, prepričeval in odpiral oči. Zato je razumljivo, da je bil napoti marsikomu, da je marsikje naletel na nerazumevanje, celo lam, kjer bi moral najti oporo in pomoč. Tako je padel kot žrtev svojega duhovniškega poklica.

Bog daj, da bi njegova žrtev ne bila zaman! Da bi njegova kri ne bila zastoj prelila! Bog daj, da bi se ob tem svežem mučeniškem grobu slovenskega duhovnika vendar enkrat olajala mrzla srca, padle lusline z zaslepljenih oči in ljudstvo - zlasti kanalsko ljudstvo, ki ga je pokojni tako ljubil - vendar enkrat spoznalo, v kakšno pogubo vodi slovenski narod zločinska OF. Morilec pa pokojnega župnika Piska in vsem ljudem, ki so na kateri koli način zakrivali njegovo smrt, bodi Bog - milostljiv sodnik.

-S-

Mož dela in trpljenja

(† Jošku Bratužu v spomin)

Joško Bratuž se je rodil 13. januarja 1896. v Gorici Sole je obiskoval v Gorici in je l. 1914. končal gimnazijo. Po klicu svojega srca je vstopil v bogoslovje. Njegove študije je prekinila vojna, ki je izbruhnila med Italijo in Avstrijo. Zasedba Gorice l. 1916. ga je spravila za kratko dobo v Videm, kjer je bil prefekt v semenišču. Kobariški poraz l. 1917. je namah prekrenil njegovo dosedanje življenje. Joško je moral s svojimi starši in vsi družinci v begunstvo v stare italijanske pokrajine. Bival je nekaj časa v Toskani, potem je bil poslan bolj na jug v Abruzze.

Bridka sprememba ga ni potrla. Z vso vnemo je začel skrbeti za begunce. Obšli so cente razgibanega in neutrudljivega bogoslovca in so mu naložile oskrbo beguncev v njegovem okolišču. Romal je od vasi do vasi, tolažil potrte duše, jim dajal pogum in jim pel, pel, kakor jim je znal poč samo on. Zvesto mu je pri tem trudapolnem delu pomagal njegov mlajši brat Lojze, ki se je že izveščal za čudovitega organizista. Prirejala sta slovesne sv. maše in skromne koncerte. Tako sta oba brata lajšala begunsko bol svojih dragih deželčanov, dokler se niso l. 1919. vsi skupaj vrnili v domače kraje. Kmalu po vrnitvi v sončno Gorico je Joško odšel v Stično na Dolenjskem, kjer je nadaljeval svoje bogoslovne študije. Tik pred posvečitvijo v mašnika je zbolel in se vrnil domov. Ko je ozdravel, se je iz nedoumljivih razlogov odpovedal duhovniškemu poklicu. On, ki je ves gorel za čast božjo, ki je bil po svojem srčnem nagajenju in vsej svoji načelnosti, po delu in življenju, pravi glasnik Kristusov, se ni čutil vrednega,

da bi stopil pred oltar. Res, skrivnostna so pota, po katerih božja previdnost vodi svoje izvoljence.

Z velikim veseljem pa je sprejel Joško l. 1922. vodstvo rovo uslanovljenega slovenskega Alojzjevišča. Zavihal je rokave in se s prav junaško požrtvovalnostjo lotil dela v mladem zavodu. Postal je najodličnejši vzgojitelj slovenske mladine. Bil je mož na svojem mestu. Znal je učiti in vzgajati. Na čudovil način si je znal odpirati srca svojih gojencev, ki so ga ljubili in spoštovali kot svojega očeta. Večkrat smo imeli priliko govoriti z njegovimi učenci. Trda življenjska pot jih je razmetala križem po naši domovini. Nekateri so zašli tudi na zmožna pota. Toda vsak izmed njih je hranil v svojem srcu svež spomin na svojega učitelja, vsak je govoril o njem z ljubečo spoštljivostjo. Prav slične uspehe kot med Alojzjeviščniki je imel Joško tudi med dijaki Malega semenišča, kjer je okrog l. 1930. začel poučevati latinščino, grščino in slovenščino. S svojo pridnostjo in vestnostjo je tudi tu postavil celega moža. Bil je profesor po božji volji. Radi svoje premišljene in modre metode je žele uspehe, ki so mu jih v polni meri priznavali vsi. Prišel je v sloves najboljšega pedagoga in postal močan sleber vsega zavoda.

Vsi njegovi napori, vsi njegovi uspehi, vsa njegova pločna prizadevanja ga niso obvarovala pred težkimi, usodnimi udarci. Njemu, ki je v vsej fihoti in zapostavljenosti s svojo usvarjal po najbolj plemenitih načelih, bodreč vso svojo okolico z besedo in zgledom k najvišjim ciljem, ni bilo prizanešeno. Pretrpeti je moral eno bridkost za drugo. Leta 1921. mu je umrl dra-

gi oče in je skrb za družino padla na njegova ramena. Komaj si je kot ravnatelj Alojzjevišča skromno uredil svoj gospodarski položaj, je moral l. 1932. mirno gledati, kako so sovražne sile zahrle cvetoči zavod, ki je bil pravi blagor za slovensko podeželje. Ohromel in krvavečega srca se je naslonil z vso svojo možko dejavnostjo na Malo semenišče. Pa tudi tam se je moral po kratkem desetletju blagoslovljenega dela umakniti. L. 1941. je bilo Malo semenišče premiščeno v Videm in Joško je bil na cesti - brez službe, brez zaposlitve, brez dohodkov. Še huje kot ta nezasuženi udarec, sta ga v tem zadnjem obdobju zaleli dve drugi tegobi: L. 1932 mu je umrla preljubna mamica, na kateri je visel z vsem svojim otroško dobrim srcem, l. 1937, pa so mu zločinski ljudje umorili njegovega pristrčno ljubljenega brata Lojzeta. Lojzetova smrt in vse gorje, ki je bilo z njo v zvezi, je bila prehuda za njegovo sicer jekleno a vendar mehko naravo. Zbolel je resno in bali smo se zanj. Po nekaj mesecih se je pa popravil in se zopet vpregel v vsakdanje delo. Opomogel se je tako čudovito, da je l. 1941., ko je bil nenadoma brez službe, pogumno in korajžno sprejel borbo za obstanek. Kot priznan učitelj in pedagog si je nabral kopico učencev in si z zasebnim poučevanjem raznih jezikov, matematike in pelja zaslužil vsakdanji kruh. S trdim kruhom inštruktorja se je zadnja leta preživljal. Kako so pa te prešlevalne zasedne ure izčrpavale življenske moči: zvestega in vesnega profesorja, si lahko mislimo. Bil je trpin, ki svojega trpljenja ni nikomur poželil in ga je smehljaje prenašal.

Joško Bratuž kot glasbenik

Nismo strokovnjaki in ni nam dano, da bi Joškota primerno ocenili kot glasbenika in pevca. Naj samo povemo: sloves, ki ga je skromni Joško užival med nami, ki je njegovo ime raznesel po vsej domovini, ki mu zagolavlja v našem narodu nemrljiv spomin, temelji v njegovem nebeškem glasju. Bil je naš slavček. Vsi, lisoči in slofisoči, ki ste ga slišali, ga ne boste nikoli pozabili. Pel je z vsem srcem, čisto in ubrano. S svojim peljem je blažil srca, vzbujal njih trepet in jih dvigal v nedogled. Bil je pevec - umetnik - čarovnik. Vso svojo veliko dušo je polagal v peje in z

njim mehčal zakrknjele srce. In kako je bil s svojim dragocenim glasom radodaren? Prepeval je pri slovesnih mašah, pri koncertih, pri prosvetnih prireditvah, pri novih mašah in povsod, kjer so dobri prijatelji želeli. Bil je neugnan. Trudil se je do izčrpnosti. Kako se je pri svojih pevskih nastopih potil in izmučil do svojih zadnjih vtakenc, vedo vsi oni nešlehi, ki so imeli priliko slediti njegovim pevskim pohodom.

Bil pa ni samo nedosegljiv, od Boga obdarjen pevec, umetnik, ampak tudi izvrstlen pevovodja in glasbenik - kateremu se moramo zahvaliti za številna odlična dela, pri katerih je s svojo veliko glasbeno usposobljenostjo sodeloval. Naj omenim samo velike zbirke, ki jih je pod uredništvom g. Vinka Vodopivca izdala goriška Mohorjeva družba: »Božji spevi«, »Gospodov dan«, »Zdrava Marija«, »Svete pesmice«. Pri vseh teh zbirkah je Joško s svojim neprecenljivim znanjem in

Zaradi izrednih okoliščin, ki so nastale pri uporabljanju vode v Gorici, je občinstvo naproseno, da čim bolj varčuje z vodo. Izogno naj se vsakršni nepotrební potratí.

Priporoča se tudi, da se voda pred uporabo zavre.

marljivostjo pomagal in je njihov izredni uspeh v veliki meri njegova zasluga.

Tam pred dvajsetimi leti sta blesleli na našem goriškem glasbenem in prosvetnem nebu dve zvezdi: Bila sta Dioskura, brata Joško in Lojze, po domače Pepi in Žiži. Zasvetili sta se tako žarko v temno takratnih dni, da smo vsi obstali in se razveselili. In obe zvezdi: temperamentni, samonikli Lojze in modri, vzgojni Joško sta nam bili zvezdi - vodnici. Slovenska pesem je donela po vsej deželi od Triglava do Adrijne in razganjala mrakove. Kljub bridkim težavam smo v tistih dneh še krepko živeli in se udeleževali. Prihrule pa so vibrje in nam zatemnile nebo. Ubogi Lojze je nasilno ugasnil že pred dobrimi sedmimi leti, sedaj mu je sledil njegov zvesti mentor, njegov skrbni učitelj Joško.

Vendar ne obupujmo! Zasejala sta blagoslovljeno seme, ki bo gotovo obrodilo. Pevrhu nam bosta izprosila še božjega blagoslova, katerega Vsemogočni ne bo mogel odreči zlasti preljube mu Jošku, ki je sveto živel in sveto umrl.

P. K.

BOGOMILA

Petnajstim v spomin

Sedaj je njena hiša prazna, izumrla, samo dve srci bijeta še v nji, trepetala eno za drugo. Kaj vse je pretrpela gospa Julija že takrat ob Vseh svetih, ko so ji njeno edinko odpeljali, da cel leden ni vedela zanjo. Kol blazna je tavala iz sobe v sobo pa spel na komando, kjer ji je na vsa njena roleča vprašanja odgovarjal te brezbrizhen molk, pa zopet v cerkev, da se je lahko izpekala pred Njim, ki jo je še najbolj razumel.

- Kaj bom sama brez nje - je ječalo takrat njeno srce - Mara mi je vse na svetu. Še v zibki je bila, ko so ji očeta umorili. Borila sem se sama skozi življenje, trdo je bilo, neusmiljeno, a zma-

gala sem in Mari zreskrbela kruh. Prišel je tedaj lvo, dober in plemenit, in vzljubil to mojo malo Maro, ki je ni videl že toliko let. Že sta govorila o poroki, delala načrte za bodočnost, ki jima je sijala naproti vsa dehteca in cvetoča.

O Bog ne daj, da bi bilo sedaj vsega konec, usmili se njene mladosti, usmili se mojega ubogega srca.

Mara se je takrat vrnila, a ni bila več vesela in razposajena Mara, marveč vsa tiha in žalostna.

Gospa Julija si je na skrivaj obrisala solzo, nato pogledala na turo.

- Mara pozno je že, ali ne dišle raje počival? Jutri te čaka spel tako dolga pot do Sole.

Trudno je vzdihnila Mara, odločila čopič, in še enkrat pogledala svoje delo. Zadovoljna je bila z njim, saj je vso svojo dušo zula vanj, tukaj edino je bila še prosila.

Iz prvega nadstropja se je zaslišala možka hoja, ustavila se hip na hodniku, nato se začela jevala po stopnicah, ki so vodila do njihovega stanovanja.

Mara je smrtno blede strmela v svojo mamo, ki je tudi vsa trepetala.

Z vso močjo je potrkal na vrata, da je Mara od strahu pred strašnimi slutnjami zakričala, in se tesno oklenila mame. Tako objele ena drugo v oporo, sta odšle k vratom.

Na njihovo trepetajoče vprašanje jim je osorno odgovorilo:

- Partizani smo.

Vedele so dovolj. S težavo so odprle, svelloba iz kuhinje je osveljila, dva odurna možka obraza.

- Tovarišica Mara, od višje komande imamo ukaz, da te lja odpeljemo.

Dva krika sta sledila temu pozivu, še zverbi bi mogoče ganila.

- Vsaj do jutra počakajte - je prosila gospa Julija.

- Ni mogoče, ukaz mora biti še to noč izvršen.

Dobro so vedele, da bi bila vsaka beseda zaman.

Skupaj sta odšle v sobo, in tam je gospa Julija toplo oblekla svojo Maro, kot bi bilo desetletno dekletce, ki ga pošilja v šolo.

Z vso nežnostjo jo je še enkrat objela in poljubila in jo s tresočo roko prekrizala na čelo.

- Mama še lvoča pozdraviš če se več ne vrnem - je skozi solze zajecjala Mara.

Tedaj pa kakor, da bi ji to ljubljeno ime, dalo moči, je z odločno roko zbrisala solze iz oči in tudi mamo zaprosila:

- Ne jokaj mamica, da se ne bodo oni zunaj še na naših selzah naslajali. Pogum, mamica, mogoče, da se le še vrnem.

- Mara, olrok moj, ne pustim te same, s teboj pojdem - jo je tudi mama nežno tolažila.

V hitrici se je napravila, in vrnila sta se v vežo.

- Pojdimo sedaj - jima je

Mara ostro ukazala, samo, da bi skrila pred njima vihar, ki je sedaj že drugič prihrumel nad njeno pomlad in neusmiljeno moril še zadnje cvetke.

Partizana sta jo jezno pogledala, kot bi hotela reči: kdo si upa nam ukazovati? -

Zapazila sta, da misli gospa Julija s hčerko.

- Tovarišica Mara, tvoja mama ne sme z nami, zanjo nismo dobili nobenega povelja.

- Moj otrok je in ne vaš, in če treba pojdem z njo tudi v smrt, same je ne pustim.

Partizana sta nejevoljno zamahnula z roko.

Gospa Julija se je še tesneje oklenila svoje Mare in skupaj sta odšle po stopnicah v viharo noč.

Hotile sta roko v roki, ustnice trdo slisnjene, da bi jima ne ušel iz srca krik boleli in neizmerne groze. Po licih so jima vrelje solze, veler jih je sproli sušil, kakor bi se bal, da bi bili ti

Novi znaki za zračni alarm

Od 6. januarja 1945. bodo veljali za vse pokrajine v področju »Jadranskega Primorja« sledeči znaki za zračni alarm:

1) DELNA NEVARNOST: 5 znakov s sireno, ki bodo trajali po 5 sekund vsak s presledkom 5 sekund;

2) ZRAČNI ALARM: 4 znaki s sireno, ki bodo trajali po 15 sekund vsak s presledkom 5 sekund;

3) ZMANJŠANA NEVARNOST: 5 znakov s sireno po 5 sekund, vsak s presledkom 5 sekund;

4) KONČANA NEVARNOST: 1 znak s sireno, trajajoč 30 sekund.

OBNAŠANJE LJUDSTVA.

a) Delna nevarnost: Vse Irgovsko življenje in ves promet se vrši nemoteno dalje. Prav tako se nadaljuje delo po pisarnah in po javnih prevoznih sredstvih. Pomiki lahko nadaljujejo svojo pot na lastno odgovornost.

Ob času zatemnitve se morajo pogasiti vse luči, zlasti na vozilih na električni pogon. V šolah morajo prekinili pouk in učenci, ki stanujejo blizu, lahko zapustijo šolo, ostali pa morajo iti v zaklonišče, ki je določeno zanje. Med javnimi predstavami kakor

so kinematografi, gledališča itd. se mora občinstvo takoj obvestiti o nevarnosti, nakar se lahko vsak poda v zaklonišče. Za ostalo občinstvo se predstave lahko nadaljujejo. V ostalem pa se mora dati lakoj ljudem na razpolago, da gredo neovirano v zaklonišče. Če pride med delno nevarnostjo zračni napad, se je treba ravnati po previlih, ki veljajo za pravi alarm, dokler ni dan znak za »končani alarm.« Nadaljna navodila se bodo dajala sprofi.

b) Zračni alarm: Vse Irgovsko življenje in ves promet se lakoj prekine. Ljudstvo mora izprazniti stanovanja in ceste in si morajo poiskali varnega zavelja v zakloniščih.

c) Zmanjšana nevarnost: Po tem znaku veljajo ista pravila, kakor pri znaku za »delno nevarnost«. Navadno življenje se lahko lakoj prične. Šole in druge vzgojne ustanove pa lahko nadaljujejo svoje delo šele po znaku za »končano nevarnost«.

Če je dan znak za »zmanjšano nevarnost« v času zatemnitve, se ne sme uporabljati vozil na električni pogon, da se ne bi kršili predpisi o zatemnitvi.

d) Končana nevarnost: Javno življenje se nemoteno vrši in ljudstvo lahko zapusti zaklonišča.

ali bi ne prišle lahko bombe namesto letalov?»

Na to dvomljivo zagotavljanje jim mi odgovorimo kot antikomunisti, da se poslužujemo prvič opominov, nato pa šibe.

Šempas

Človeka kar boji glava ko vidi, kaj se vse pri nas dogaja. Treznemu človeku ni več tu obslali. Prisiljen si je nadei nahrbtnik in oditi v mesto. Tu terorizirajo bandi VDV za Vipavsko. Svoje gnezdo imajo tam pod Vitovljami. Pri nas čakajo ob cesti le posamezni. Pri tem delu pomagajo zelo vneto domačinke Iovarišice (njih imena zaenkrat še prizanesem) katere bi rade zamenjale krila za hlače, - štedilnik za puško. To so ljudje zmožni vseh dejanj. Na Sv. Stefana je šel v Ajdovščino avto zelenega križa po neko smrtno nevarno bolnico iz Gorice. Ko se je vračal ob pol treh popoldne ga ustavi par banditov (v ozadiju so prileteli tudi domačini) ustavili avto in ga potem odpeljali neznan kam, bolano ženo položili ob cestni jarek in spremljevalkam zabili, da morajo nazaj z njo. Dobile so voz z gnojnično košaro in drugi dve vse izmučene z ubogo ženo Irpinko še nazaj v Ajdovščino. Kdor ima še količkaj sočutja se mora zgroziti ob takih dejanjih. Niti bolnim ne prizanesajo. Tako daleč nas je pripeljala OF s svojo svobodo. So to ljudje, ki čakajo ob cesti cele dolge ure kdaj pride kaka popotnica z malo jeje ali z maslom, namenjena proti Gorici, da bi zamenjala za druge potrebne stvari; stopi pa pred njo hudci v krilu in jo kar na meslu oropa? To so javne tatlice, katere se pojavljajo pri bitem dnevu pri nas ob javni cesti!

Ajdovščina

Domobranci so nam priredili za Silvestrov večer lepo uspelo akademijo. Brafinova dvorana je bila do zadnjega kotička nabito polna. Udeležencem je prireditev zelo ugajala in vsi so se razšli radostnih obrazov.

V naši fari smo imeli preteklo leto le 9 rojstev med temi le pet domačih. Umrlo jih je 29 oseb med temi 13 naglo in neprevidno. Poroke smo imeli le tri. Sv. obhajal se je razdelilo 60.039. Naša fara ni še nobeno leto do lani dosegla tako visoke številke. Bog dej da bi nam vsem koristilo in se vsi duhovno prerodili.

Planina pri Vipavi

Za božične praznike so nas poselili prvič domobranci. Melo začudeno smo jih pogledali, ko smo toliko slabega slišali o njih. Nekateri so se jih kar zbalj. Seveda le tihi ki nimajo mirne vesti. Marsikaj so nam povedali. Na

prosto nam je dano, da se lahko oprimemo rešilne bilke, katere se nam ponuja, ali pa gremo tja, odkoder ni vrtnice. Sedaj so skoro vsak dan pri nas. Naslednji dan so že ušli dva tolovača. Skrile sta se v hiši Ivanke Sčelove. Stražarsko oko jih je takoj izsledilo. Eden je bil politikomisar Bazoviške brigade drugi pa Italijan. Ljudje strmiijo nad spretnostjo Stražarjev, ko patrolirajo po vaseh in se tako korajžno in disciplinirano obnašajo.

Teroristični napad na Solkan in okolico Kanala

Gorica 4. Januarja.

V sredo 3. t. m. so angloameriška teroristična letala napadla mirno naselje Solkan pri Gorici. Poškodovanih je bilo pri tem napadu nekaj hiš, človeške žrtve pa so bile majhne. Letala so napadla tudi okolico Kanala, kjer je nastala škoda na stanovanjskih poslopih.

Zatemnitev

1. I. - 14. I. od 17,15 do 7 ure
15. I. - 25. I. „ 17,30 „ 7 „
26. I. - 31. I. „ 17,45 „ 6,45 „

Smrt Joška Bratuža

nam je pokazana toliko ljubezni, spoštovanja, prijateljske naklonjenosti, da se ne moremo posamezno zahvaljevati.

Najtoplejšo zahvalo izrekamo oč. duhovščini, zaslopniku nadškofa Margolija, prijateljem in znancem, ki so ga sprenili na zadnji poti; vsem, ki ste mu poklonili obilo lepega cvetja, ki ste darovali v dobre namene, pevskega zboru za v srce segajoče žalostinke ter prijatelju za poslovljne besede.

Sv. maša z aduščnico bo v ponedeljek 8. t. m. ob 7,30 v cerkvi sv. Ignacija.

Zalujoči Bratuževi.

TOGLIATTI

Togliatti je bil pred 8. septembrom zelo nepoznana osebnost. Brž po 8. septembru pa je prispel na ukaz Moskve v zasedeno Italijo in prevzel vodstvo italijanske komunistične stranke ter vlogo politika, ki naj zastopa koristi in poglede Moskve v tej tako važni sredozemski državi. Hitro je prodril v vodstvo javnega življenja, postal s svojo brezobzirnostjo na mah ena najbolj odločnih osebnosti. Trenotno je minister brez listnice in podpredsednik vlade: opravilo, ki mu dopušča veliko časa za ostale posele in ki mu vseeno daje velik vplod v tok političnih dogodkov.

Togliatti je po poklicu profesor. Pravijo, da je še vedno tipično profesorski lik, pedanten, tih, skozi in skozi produktivna narava, ki zvesto izvaja vsa moskovska navodila. Niti ni zagrizen, kaj šele globok ali duhovit. V Moskvi je ravno zaradi tega zelo priljubljen. Tudi nima velikega organizatoričnega daru. Splošno stavko, ki je izbruhnila lani 1. marca, je organiziral Togliatti. Po brezuspešnih poskusih je končno klavrno propadla.

Brez stranke, ki mu jo vodijo propagandisti, šoiani v Moskvi, bi Togliatti težko kaj

pomenil. Togliatti Palmiro ali z drugim imenom Ercole Ercoli je star znanec podtalnih organizacij. Izšel je iz zloglasne komunistične skupine v Turinu, ki se je zbirala okrog lista „Ordine nuovo“ pod vodstvom Antonia Gramscija in Umberta Terracinija, katerih pa Togliatti ni nikdar dosegel. Gramsci je bil mističen revolucionar, komunizmu je skušal dati neko sentimentalno-vizionarsko primis, kakor jo je hotel v Rusiji Lunačarski, pa mu je Lenin to preprečil.

Pač pa ima Togliatti svoj koncept za izgradnjo italijanskega komunizma. V Franciji je Togliatti izdajal časopis „Lo Stato operaio“, v kateri je zahteval, da je treba za uspeh komunistične revolucije v Italiji, najprej združiti delavske množice severne Italije z kmetskimi množicami z juga. V južni Italiji ni komunizem, kot je znano, nikdar imel zasidrane svoje organizacije. Zato se Togliatti z vsemi močmi trudi sproletarizirati južno Italijo. Sploh italijanski komunisti posvečajo veliko pažnjo poljedelskemu vprašanju in imajo tudi v sedanji vladi poljedelsko ministrstvo.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

DOPISI

Kal

Kdo je prisilil številne naše ference, da so že pred, posebno pa po mobilizacij klonili pred našo odločno vztrajnostjo? Roka pravice ne, ker ob priliki raznih čislk jim je bila vedno vrnjena prošost. Le zgrozili so se pred Božjo in narodno obsodbo, ker so spoznali, da je on bo zmagal in da le ta je najpravičnejša in najtežja obsodba, katero so tudi oni v brezboštvo zlorabljali za kazenske ukrepe nad nedolžnimi žrtvami. Da nas luč življenja z dneva v dan bolj obseva, moramo v prvi vrsti, mi in spreobrnjeni izreči našo hvaležnost tebi »Gor. list«, ker si bil zvesli tolmač naših težav in želja. Ti si pomagal ferenskim zlobam našega naroda do prave poti ter do spoznanja, da mi, narod, jim bomo plačevali po zaslugah, ki smo jih od njih prejeli. So spoznali, da kloniti pravičnosti je boljše prej kakor slej, ker pot krivice nima izhoda. Vse liste, ki pa še drviijo po od OF osnovani poti opozarjamo na stari porek, o Ribenčanovi skledi, ki pravi: »Dalje jo neseš, dražja je«.

Banjšice

Priporočljivo bi bilo za vse liste ki upajo, posebno pa za liste ki so golovi tolovajske zmage, da bi si vsaj površno ogledali našo planoto, največjo rundečo republiko na Primorskem. Prepričali bi se, četudi z bolešnim srcem, kako vihar pravice Irga in podi na vse strani rdeče oblake, kateri so nam že več ko leto dni jemali luč življenja. Priznali bi, da nepopravljivega razkroja, v katerega se pogreza OF ni povzročila premoč njenega sovražnika ampak le naravna moč pravice, ker tukaj je skozi vse leto nemoteno gospodarila in napredovala.

Danes se morajo veljaki paziti že pred osebnimi stražami. O tem nam potrdi komunistična slavnost ki se je vršila 10-12-44 v sredini te republike, na Trušnjem. Čutili so se varne, misleč da je tu od sovražnika nekontroliran položaj, kar bi sleherni ljudi potrdili, med tem ko je dejstvo pa to, da jih je obvladal strah in groza ko so opazili po dvorani, po stengah, od zunaj po tleh in celo na avtomobilu IX. korpusa antikomunistične letake ter razno čtivo. Veljaki so bili prisiljeni v javnosti priznati njih položaj takšen kakršen je z besedami: »Nikjer nismo več varni,

— Mara moja edinā, vmi se vmi se. —

VI.

Hiša Irgovca Bolčiča je stala tik ob vodi. V prijetnih večerih je bila njena pesem, kol uspa-vanka.

Otroci so jo zavzeli poslušali pravila jim je tako čudovite bajke, polne lepote, v katere veruje samo še otroško srce, da so kmalu vsi srečni pospali.

Ta večer pa, se jim ni mudilo spat. Pesem vode je že davno zamrla pod ledeno odejo. Kol zaklela kraljičina se jim je zdelala sedaj, ki s hrepenenjem pričakuje rešitelja iz svojega mrzlega objema.

Ta večer so njihova srčeca sanjala resnične pravljice. Vsak pasliček, vsaka ovčka sta jim pravila svojo, angejčki ob jaslicah so jih tiho šepetali, da bi Jezuščka ne zbudili, ki je sladko spal v jaslicah. Sveti Jožef in Marija, sta jim pravila o

dolgi poli iz Nazareta v Betlehem, o srcih kol kamen irdih, ki jih niso hoteli sprejeti, o hlevčku kjer se je opolnoči rodil Jezušček, o milem pelju angelcev, o vdani ljubezni preprostih pastirčkov.

Zavzeli so poslušali otroci, te čudovite reči, že večer za večerom, nobene jaslice bi jim ne znale tako govoriti, kol njihove, ki so bile letos tako lepe kol še nikoli.

— Mama — se je iz sanj zbudil najmlajši ložek — ali bosta tudi drugo leto prišla k nam gosojta kaplana postavljat jaslice? —

— Če boste pridni, golovo. in če bosta še tukaj — je žalostno pridala, a tako tiho, da jo otroci niso slišali.

Posebno kaplan Simon je rad zahajal k njim. Otroci so ga imeli radi, kol očeta in prijatelja, nobene skrivnosti ni bilo med njimi, prav vse so mu zaupal. V prijetnih sončnih dneh, jih je jemal s seboj na bližnje griče in travnike, z njimi se igral in Irgol

cvelke, z njimi prepeval, da je odmevalo v dolino, in so hodi začudeni poslušali.

V dnevih pred Božičem je bil skoro vsak večer, s kaplanom želom pri njih. Pomagala sta jim postavljati jaslice, vsako željo sta jim že iz oči brala, da so bile letos res takšne kakor so si vedno želeli.

— Pa drugo leto nam bo gospod kaplan naredil, da bodo angejčki hodili okoli hlevčka, kakor sem videla pri Tominkovih — je že napredovala s svojo domišljijo mala Rezika.

— Pa tudi peli bodo, o kako bo lepo — se je že naprej veselila najstarejša Danica.

Mama jih je komaj pomirila, toliko željo so imeli na mah vsi. Še oče, ki je pri mizi računat iz debele Irgovske knjige, jih je skoro nevoljno pogledal izpod čela.

V štirih mesecih se je Stefan zelo izpremenil.

Kakor zveri so prežale v njem

lemte slunje, vznemirjale ga podnevi in ponoči, da ni imel miru nikjer. Sam ni vedel zakaj ves ta nemir, vsa ta težka mora, ki ga je vedno huje tlačila.

Njegova dobra žena je trpela z njim, skušala ga razvedriti in potolažiti, a ni se ji vedno posrečilo.

Se otroci so slutili, da njihov atek ni več tak, kakor je vedno bil, še takrat, kadar jih je pobozel ali poljubil, so čutili, da je daleč od njih.

Kako radi bi ga videli veselega, kol poprej ko se je z njimi pogovarjal, jih učil, in jim znal vedno toliko lepega povedati.

Vsak v svojem srcu so molili k matemu Deletu, da bi njihov atek ne bil več tako žalosten.

— Otroci še večerno molitev bomo zmolili, potem pa spat, pozno je že — je ukazala mama. Tiho, dasi neradi, so ubogali, poklekli na klop pri jaslicah, in iskreno zaprosili:

(Dalje)

biseri trpljenja, v prah potepetar. Za vasjo sta se partizana usavila. Temna poslopja kasarn so kol zlovesče ujede slaholno rezale v temno noč.

— Tovarišica nazaj moraš, mi te nikakor ne smemo vzeti s seboj — so se obrnili do gospe Julije.

— Nikogar na svetlo nimam razen Mace, pustite mi, da grem z njo — jih je gospa Julija s poslednjimi močmi rotila.

— Kaj nam mar, ljudi mi nismo več nikogar! Tovarišica Mara naprej — so se sedaj maščevali za njen ostri nastop doma.

Mari je bilo, da bi zblaznela od bolečin, obsula je mamin obraz s poljubi najgorkeje ljubezni, nato se ji iztrgala iz objema, in odšla naprej po cesti, vsa stila in uničena, svoji temni usodi naprofi.

Slišala je še, kako je v bolni neizmerne ljubezni, skozi vihar zaklicalo na njeno srce: